

Motion till riksdagen 2022/23:1243

av **Nooshi Dadgostar m.fl. (V)**

Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen anvisar anslagen för 2023 inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv enligt förslaget i tabellen i motionen.

Anslagsfördelning

Tabell Anslagsförslag 2023 för utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader	7 591 264	1 500 000
1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd	38 432 392	8 230 000
1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser	6 926 037	2 535 000
1:4 Lönebidrag och Samhall m.m.	20 830 367	±0
1:5 Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige	131 059	±0
1:6 Europeiska socialfonden m.m. för perioden 2014–2020	2 414 000	±0
1:7 Europeiska socialfonden plus m.m. för perioden 2021–2027	550 000	±0
1:8 Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering	43 666	±0
1:9 Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen	81 327	±0
1:10 Bidrag till administration av grundbeloppet	59 956	±0
1:11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten	8 303	±0
1:12 Bidrag till lönegarantiersättning	1 678 000	±0
1:13 Nystartsjobb, etableringsjobb och stöd för yrkesintroduktionsanställningar	8 129 311	±0
1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	1 119 813	535 000

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen
1:15 Omställnings- och kompetensstöd genom den offentliga omställningsorganisationen	1 000 000	±0
2:1 Arbetsmiljöverket	819 020	220 000
2:2 Arbetsdomstolen	35 798	±0
2:3 Internationella arbetsorganisationen (ILO)	33 722	±0
2:4 Medlingsinstitutet	57 683	±0
2:5 Myndigheten för arbetsmiljökunskap	49 968	±0
2:6 Regional skyddsombudsverksamhet	112 000	20 000
Summa	90 103 686	13 040 000

Inledning

År 2023 påbörjar Vänsterpartiet satsningar för att planera, samverka och koordinera den mest omfattande investeringspolitiken för klimatet i modern tid, ett investeringsprogram som implementeras från 2024 och växlas upp under 10 år. Utbildnings- och arbetsmarknadsinsatser krävs för att möta personalbehoven inom de bristyrken som är helt avgörande för klimatomställningen, och därför vill Vänsterpartiet redan nästa år tydligt skala upp insatserna på det här området (se anslag 1:1).

Anslag 1:1 Arbetsförmedlingens förvaltningskostnader

Vänsterpartiet förespråkar en aktiv statlig arbetsmarknadspolitik med tonvikt på god matchning, kunskapshöjande insatser och funktionella stöd riktade till de individer som bäst behöver dem. Insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad där människors kompetens och vilja att arbeta tas till vara. En sammanhållen statlig arbetsförmedling med nationell överblick är en förutsättning för att kunna föra en aktiv arbetsmarknadspolitik. Arbetsförmedlingen ska finnas i hela landet för att garantera att alla medborgare ges ett likvärdigt stöd oavsett var man bor. Myndigheten ska fokusera på att rusta de arbetssökande och matcha dem mot de jobb som finns och växer fram.

Under de senaste åren har Arbetsförmedlingen genomgått en omfattande reformering som innebär att en stor del av myndighetens verksamhet privatiseras. Därtill har myndigheten genomgått omfattande nedskärningar: Tusentals anställda har sagts upp och ett stort antal lokala kontor har lagts ner. Vänsterpartiet är starkt kritiskt till den pågående reformeringen och de nedskärningar som gjorts inom Arbetsförmedlingen. Effekterna på lokal nivå är tydliga. Enligt SKR finns stora brister i Arbetsförmedlingens lokala närvaro och stöd till arbetssökande och arbetsgivare (SKR 2022: Kommunala perspektiv på arbetsmarknadspolitik 2022).

Vänsterpartiet vill stärka Arbetsförmedlingens lokala närvaro, anställa mer personal och säkerställa likvärdig service i hela landet. Regeringens satsning är otillräcklig. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 1 500 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2023.

Anslag 1:2 Bidrag till arbetslöshetsersättning och aktivitetsstöd

En arbetslöshetsförsäkring som ger inkomstrygghet vid arbetslöshet är avgörande för att skapa starka och trygga löntagare. För att den som förlorar jobbet ska kunna få goda möjligheter att antingen ställa om eller hitta ett jobb som motsvarar ens kompetens behöver a-kassan ge en rimlig ersättning. 80 procent av inkomsten är en rimlig nivå för att säkra inkomstryggheten och omställningsförmågan för individen. Så ser a-kassan inte ut i dag. Under de senaste decennierna har arbetslöshetsförsäkringen försämrats. Ersättningen har urholkats över tid och allt färre får 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet.

Under pandemin genomförde den dåvarande regeringen flera tillfälliga förstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen. Bland annat höjdes ersättningsnivåerna och arbetsvillkoret justerades så att fler kan kvalificera sig för ersättning. De tillfälliga förstärkningarna av a-kassan innebär att knappt 4 av 10 av de heltidsarbetande får 80 procent av sin tidigare lön i ersättning från a-kassan.

Regeringen föreslår att de förbättringar inom arbetslöshetsförsäkringen som genomfördes under pandemin även ska gälla framgent. Vänsterpartiet välkomnar detta, men anser att arbetslöshetsförsäkringen behöver förstärkas ytterligare – inte minst i ett läge där svensk ekonomi riskerar att gå in i en djup lågkonjunktur med hög arbetslöshet som följd.

Arbetslöshetsförsäkringen behöver rustas upp för att ge inkomstrygghet för fler löntagare. De tillfälliga förstärkningarna under pandemin är bra men inte tillräckliga. För att återupprätta arbetslöshetsförsäkringen som en inkomstförsäkring krävs permanenta förbättringar. Här behöver staten ta ett större ansvar och skjuta till de resurser som behövs.

Vänsterpartiets mål är att 80 procent av löntagarna ska få 80 procent av sin tidigare lön vid arbetslöshet. Vi vill därför höja den högsta dagpenningen och grundbeloppet (tak och golv), indexera ersättningsbeloppen till löneutvecklingen, höja ersättningsnivån till 80 procent för hela ersättningsperioden samt för tid med aktivitetsstöd, förbättra kvalificerings- och ersättningsvillkoren och återinföra studerandevillkoret.

Reformerna ska ske successivt enligt följande modell: 2023 permanentas de tillfälliga kvalificerings- och ersättningsregler som gällt under pandemin och karensdagarna i a-kassan avskaffas. Ersättningsnivån ändras så att den uppgår till 80 procent av den tidigare lönen under hela ersättningsperioden, även för dem med aktivitetsstöd. Taket i a-kassan höjs för hela ersättningsperioden, även för dem med aktivitetsstöd så att 80 procent av löntagarna hamnar under det. Samma år höjs grundbeloppet och ersättningarna i aktivitetsstödet i relation med höjningen av taket. 2024 återinförs studerandevillkoret. 2025 inkomstindexeras ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen.

De förstärkningar av arbetslöshetsförsäkringen som Vänsterpartiet föreslår ska genomföras 2023 innebär en ökning av anslaget med 6 400 miljoner jämfört med regeringens förslag.

Till följd av Vänsterpartiets förslag om att pensionsavgift och pensionsrätt ska beräknas utifrån bakomliggande inkomst föreslås anslaget öka med 1 900 miljoner kronor 2023. Förslaget beskrivs närmare i motionen Pensionssystemet (mot. 2022/23:1283).

Vänsterpartiet vill se ett förstärkt statligt ansvar för och utökad satsning på etablering. Förslaget beskrivs närmare i motionen Stärkt statligt ansvar för nyanländas etablering

(mot. 2021/22:919). Till följd av förslaget föreslås anslaget minska med 70 miljoner kronor 2023.

Sammanlagt föreslår Vänsterpartiet därför en ökning av anslaget med 8 230 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2023.

Anslag 1:3 Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser

Enligt Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik för oktober 2022 fortsätter arbetslösheten att minska, men i långsammare takt än tidigare. Totalt var ungefär 333 000 personer inskrivna som arbetslösa under oktober, vilket är en minskning med 45 000 sedan i fjol vid samma tidpunkt. Andelen arbetslösa ligger på 6,6 procent, jämfört med 7,3 procent i oktober i fjol. Nära 152 000 inskrivna har varit utan arbete i tolv månader eller mer jämfört med drygt 184 000 i oktober 2022. Samtidigt finns tydliga tecken på att konjunkturen mattas av och svensk ekonomi går in i en lågkonjunktur med ökad arbetslöshet som följd. I oktober varslades nästan 5 000 personer; det är det högsta antalet under en enskild månad på två år. De flesta som riskerar att bli av med sina jobb finns i handeln och i tillverkningsindustrin (Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik oktober 2022).

I ett läge med fortsatt hög arbetslöshet, och en begynnande lågkonjunktur som sannolikt kommer att leda till ännu högre arbetslöshet, väljer regeringen att skära ner på anslaget till arbetsmarknadspolitiska program och insatser med cirka 1,5 miljarder kronor 2023. Regeringen motiverar detta med att de bedömer att det finns utrymme för ”effektiviseringar” av arbetsmarknadspolitiken. Det framgår dock inte vilka program och insatser som ska vara föremål för effektiviseringen. Enligt regeringen ger dock effektiviseringen utrymme för en fortsatt ökning av insatser i förhållande till nuvarande nivåer som svarar mot utmaningarna på arbetsmarknaden: matchningstjänster, arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik. Vänsterpartiets fasta övertygelse är snarare att detta kommer att innebära att man byter mer kostsamma men effektiva åtgärder i form av arbetsmarknadsutbildning mot exempelvis inköp av matchningstjänster. Vänsterpartiet bedömer att en minskning av anslagen innebär en nedskärning med tusentals platser i arbetsmarknadspolitiken. Vänsterpartiet avvisar därför regeringens neddragning av anslaget med 1 500 miljoner kronor 2023. Vi avvisar även regeringens ambition att öka antalet matchningstjänster, dvs. upphandlade förmedlingstjänster via externa aktörer. Vi anser att dessa resurser bör läggas på att rusta och stödja arbetslösa – inte på att berika privata välfärdsprofitörer.

Vänsterpartiet vill se en betydligt mer ambitiös arbetsmarknadspolitik för att rusta och stödja dem som står utan jobb. Vi vill bl.a. att fler arbetslösa ska ges möjlighet att delta i arbetsmarknadsutbildning. Antalet platser bör utökas med ett mål om att minst 20 000 personer bör genomgå arbetsmarknadsutbildning per år. Samtidigt bör kvaliteten på utbildningarna förbättras och i högre grad än i dag riktas mot bristyrken. Särskild vikt bör läggas på att erbjuda utbildningar till kvinnor som fortfarande är underrepresenterade i arbetsmarknadsutbildningarna. Arbetsförmedlingen bör ges möjlighet att bedriva arbetsmarknadsutbildning i egen regi, genomföra den tillsammans med kommuner och andra offentliga aktörer eller välja att använda utbildningar inom det reguljära utbildningssystemet. På sikt bör de privata anordnarna av arbetsmarknadsutbildning fasas ut.

Vänsterpartiet föreslår att antalet personer i arbetsmarknadsutbildning ökar till 30 000 per år 2025, vilket innebär en ökning med 20 000 platser. Ökningen sker stegvis och innebär att statens kostnader ökar med 1 miljard kronor 2023, 2 miljarder kronor 2024 och 3 miljarder kronor 2025 och framåt.

Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om att minska antalet kvotflyktingar som Sverige ska ta emot. Därför föreslår vi att anslaget höjs med 35 miljoner kronor 2023.

Sammanlagt föreslår Vänsterpartiet därför en ökning av anslaget med 2 535 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2023.

Anslag 1:14 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare

Till följd av att Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om att minska antalet kvotflyktingar som Sverige ska ta emot vill vi höja anslaget med 95 miljoner kronor 2023.

För att finansiera Vänsterpartiets satsning på förstärkt statligt ansvar för och utökad satsning på etablering föreslås anslaget höjas med 440 miljoner 2023.

Sammanlagt föreslår Vänsterpartiet därför en ökning av anslaget med 535 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2023.

Anslag 2:1 Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverkets inspektionsverksamhet har en central betydelse för arbetstagarnas arbetsmiljö. Inspektionsverksamheten bidrar även till att avslöja oegentligheter och motverka arbetslivskriminalitet. För att Arbetsmiljöverket ska kunna utföra fler inspektioner krävs fler arbetsmiljöinspektörer. Enligt FN:s arbetsmarknadsorgan ILO bör det finnas minst en arbetsmiljöinspektör per 10 000 arbetstagare. Sverige bör därmed med sina drygt 5,15 miljoner sysselsatta ha 515 arbetsmiljöinspektörer. I dag finns totalt 270 arbetsmiljöinspektörer. För att nå ILO:s rekommendation bör det således anställas ytterligare 245 arbetsmiljöinspektörer. Arbetsmiljöverkets plan är att utöka antalet inspektörer från dagens 270 till 310 personer fram till juli 2024. Det är bra men inte tillräckligt. För att myndigheten ska kunna nå ILO:s rekommendation bör Arbetsmiljöverket tillföras mer resurser i syfte att anställa fler arbetsmiljöinspektörer. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 220 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2023.

Anslag 2:6 Regional skyddsombudsverksamhet

De regionala skyddsombuden har en central roll i arbetsmiljöarbetet, i synnerhet vid arbetsställen där arbetsstyrkan varierar och vid mindre arbetsställen där det kan vara svårt att rekrytera ett lokalt skyddsombud. Den regionala skyddsombudsverksamheten bekostas delvis av staten och delvis av fackförbunden. De statliga medlen till den regionala skyddsombudsverksamheten hanteras av Arbetsmiljöverket som fördelar och betalar ut stödet samt följer upp verksamheten. För att stärka de regionala skyddsombudens viktiga arbete bör den regionala skyddsombudsverksamheten få ett utökat ekonomiskt stöd. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag 2023.

Nooshi Dadgostar (V)

Ida Gabrielsson (V)

Tony Haddou (V)

Jessica Wetterling (V)

Andrea Andersson Tay (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)

Cicie Weidby (V)